TEISINGUMO TEISMO (septintoji kolegija) SPRENDIMAS

2024 m. spalio 17 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Socialinė politika – Vienodas požiūris užimtumo ir profesinėje srityje – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 straipsnis – Direktyva 2000/78/EB – 2 straipsnio 2 dalies a punktas ir 6 straipsnio 1 dalis – Diskriminacijos dėl amžiaus draudimas – 60 metų amžiaus riba, taikoma pirmą kartą skiriant asmenį advokatu-notaru – Laisvos darbo vietos dėl jaunesnių kandidatų trūkumo – Pateisinimai – Tinkamumas ir būtinumas“

Byloje C-408/23

dėl *Oberlandesgericht Köln* (Kelno aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) 2023 m. birželio 27 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2023 m. liepos 4 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Rechtsanwältin und Notarin

prieš

Präsidentin des Oberlandesgerichts Hamm

TEISINGUMO TEISMAS (septintoji kolegija),

kurį sudaro septintosios kolegijos pirmininko pareigas einantis pirmosios kolegijos pirmininkas F. Biltgen (pranešėjas), penktosios kolegijos pirmininkė M. L. Arastey Sahún ir teisėjas J. Passer,

generalinis advokatas M. Szpunar,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Rechtsanwältin und Notarin*, atstovaujamos *Rechtsanwalt* J.-J. Menge,

– *Präsidentin des Oberlandesgerichts Hamm*, atstovaujamos *Rechtsanwälte* U. Karpenstein ir R. Sangi,

– Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller, M. Hellmann ir J. Simon,

* Proceso kalba: vokiečių.

– Europos Komisijos, atstovaujamos F. Clotuche-Duvieusart ir E. Schmidt,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, 2000, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 79), 6 straipsnio 1 dalies ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 21 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Rechtsanwältin und Notarin* (advokatė ir notarė) ginčą su *Präsidentin des Oberlandesgerichts Hamm* (Hamo aukštesniojo apygardos teismo pirmininkė, Vokietija) dėl to, kad pastaroji atmetė pareiškėjos pagrindinėje byloje kandidatūrą į advokato-notaro pareigas.

Teisinis pagrindas

Direktyva 2000/78

3 Direktyvos 2000/78 1 straipsnis suformuluotas taip:

„Šios direktyvos tikslas – nustatyti kovos su diskriminacija dėl religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos užimtumo ir profesinėje srityje bendrus pagrindus siekiant valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio principą.“

4 Šios direktyvos 2 straipsnyje nustatyta:

„1. Šioje direktyvoje „vienodo požiūrio principas“ reiškia, kad dėl kurios nors iš 1 straipsnyje nurodytų priežasčių nėra jokios tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos.

2. Šio straipsnio 1 dalyje:

a) tiesioginė diskriminacija yra akivaizdi tada, kai dėl bet kurios iš 1 straipsnyje nurodytų priežasčių su vienu asmeniu elgiamasi mažiau palankiai nei panašioje situacijoje yra, buvo ar galėjo būti [ar būtų] elgiamasi su kitu asmeniu;

<…>“

5 Minėtos direktyvos 3 straipsnyje „Taikymo sritis“ nurodyta:

„1. Neviršijant [Europos Sąjungai] suteiktų įgaliojimų, ši direktyva taikoma visiems asmenims tiek valstybiniame, tiek privačiame sektoriuje, įskaitant valstybines įstaigas:

a) įsidarbinant, savarankiškai įsidarbinant ar darbo sąlygoms, įskaitant atrankos kriterijus ir priėmimo į darbą sąlygas, visoms veiklos rūšims ir visais profesinės karjeros etapais, įskaitant paaukštinimą;

<…>“

6 Tos pačios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Nepaisydamos 2 straipsnio 2 dalies, valstybės narės gali numatyti, kad skirtingas požiūris dėl amžiaus nėra diskriminacija, jei pagal nacionalinę teisę jį objektyviai ir tinkamai pateisina teisėtas tikslas, įskaitant teisėt[us] užimtumo politikos, darbo rinkos ir profesinio mokymo tikslus, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Toks skirtingas poveikis, be kitų dalykų gali apimti:

a) specialių sąlygų nustatymą siekiant įsidarbinti ir profesinio mokymo, įdarbinimui ir darbui, įskaitant atleidimą iš darbo ir apmokėjimo sąlygas, jaunimui, pagyvenusio amžiaus asmenims [darbuotojams] ir už priežiūrą atsakingiems asmenims [išlaikytinių turintiems asmenims], siekiant skatinti jų profesinę integraciją ir užtikrinti jų apsaugą;

b) minimal[ių] amžiaus, profesinės patirties ar darbo stažo [reikalavimų] nustatymą siekiant įsidarbinti arba gauti tam tikrų su darbu susijusių privilegijų;

c) maksimalaus įdarbinimo amžiaus nustatymą, paremtą su konkrečiomis pareigomis susijusiam mokymui keliamais reikalavimais arba su poreikiu nustatyti atitinkamą [pagrįstą] išdirbtą laikotarpį iki išėjimo į pensiją.“

Vokietijos teisė

7 Pagrindinėje byloje nagrinėjamam ginčui taikytinos redakcijos *Bundesnotarordnung* (Federalinis notariato kodeksas; toliau – *BNotO*) 3 dalyje įtvirtinta:

„(1) Notarai skiriami visam gyvenimui ir vykdo notaro pareigas kaip pagrindines (pagrindiniai notarai).

(2) Tose teisminėse apylinkėse, kuriose 1961 m. balandžio 1 d. notaro pareigos buvo vykdomos tik kaip papildomos, advokatai yra vieninteliai, kurie gali būti paskirti eiti notaro pareigas laikotarpiui, kol jie yra atitinkamos teisminės apylinkės kompetentingų advokatūrų nariai, kad kartu su advokato profesija galėtų vykdyti ir notaro pareigas (advokatai-notarai).“

8 *BNotO* 4 straipsnyje nustatyta:

„Skiriama tiek notarų, kiek reikia tinkamam teisingumo vykdymui. Visų pirma atsižvelgiama į poreikį užtikrinti tinkamą notarų paslaugų prieinamumą bylos šalims ir išlaikyti subalansuotą profesijos atstovų amžiaus struktūrą.“

9 *BNotO* 5 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Notaru gali būti skiriamas tik asmuo, turintis asmeninę ir profesinę kvalifikaciją vykdyti notaro pareigas. <…>

<…>

4. Asmuo, kuriam iki paskutinės prašymų leisti dalyvauti konkurse eiti notaro pareigas pateikimo dienos sukako 60 metų, negali būti pirmą kartą skiriamas advokatu-notaru.

5. Profesinė kvalifikacija reiškia, kad prieš tai suteiktas įgaliojimas eiti teisėjo pareigas pagal *Deutsches Richtergesetz* [Vokietijos įstatymas dėl teisėjų statuso]. <…>“

10 *BNotO* aiškinamajame memorandume [*Bundestagsdrucksache* (Bundestago dokumentas) 11/6007, p. 10] dėl 5 straipsnio 4 dalies nurodyta:

„Maksimalios 60 metų amžiaus ribos nustatymu – atsižvelgiant ir į tai, kad su amžiumi vis sunkiau mokytis notaro profesijos, siekiama išvengti dažnos valstybės tarnyboje dirbančių asmenų kaitos ir užtikrinti [profesijos] tęstinumą. Kartu taip išvengiama notaro profesijos senėjimo rizikos.

Atsižvelgiant į tai, kad pakartotinai skiriant notaru ar skiriant notaru kitoje vietoje nereikia iš naujo „mokytis“ šios profesinės veiklos, maksimali amžiaus riba taikoma tik skiriant notaru pirmą kartą.“

11 *BNotO* 5b straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Asmuo gali būti skiriamas advokatu-notaru, jeigu iki paskutinės prašymų pateikimo dienos:

1) ne mažiau kaip penkerius metus yra pakankamai dažnai teikęs advokato paslaugas įvairiems klientams;

2) 1 punkte nurodytą veiklą vykdo nepertraukiamai bent trejus metus atitinkamoje apylinkėje;

3) yra išlaikęs notaro kvalifikacinį egzaminą <…> ir

4) nuo kalendorinių metų, einančių po profesinio notaro egzamino išlaikymo, dalyvavo notarų rūmų arba profesinių organizacijų organizuojamuose specialiuose notarams skirtuose mokymuose, kurių valandų skaičius yra ne mažesnis kaip 15 valandų per metus.“

12 *BNotO* 48a straipsnyje numatyta:

„Notaro įgaliojimai pasibaigia mėnesio, kurį notaras sulaukia septyniasdešimties metų, pabaigoje.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

13 Pareiškėja pagrindinėje byloje pateikė prašymą skirti ją į advokato-notaro pareigas *Amtsgericht* (apylinkės teismas, Vokietija) veiklos teritorijoje, kur ji daugiau nei trejus metus verčiasi advokato praktika. Jos prašymas buvo atmestas, nes paskutinę prašymų pateikimo dieną ji buvo vyresnė nei 60 metų.

14 Ieškovė pagrindinėje byloje apskundė šį sprendimą *Oberlandesgericht Köln* (Kelno aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija), kuris yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

15 Šis teismas patikslina, kad, priešingai nei notarai, kurie notarų pareigas eina kaip pagrindines (*hauptberufliche Notare*), advokatų-notarų (*Anwaltsnotare*) pareigas advokatai vykdo greta savo profesijos. Iš esmės jie gali teikti kandidatūrą į advokato-notaro pareigas tik toje *Amtsgericht* (apylinkės teismas) veiklos teritorijoje, kurioje daugiau kaip trejus metus verčiasi advokato praktika. Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą taip pat matyti, kad pagal *BNotO* 48a straipsnį advokato-notaro įgaliojimai baigiasi, kai atitinkamam asmeniui sukanka 70 metų.

16 Notarų vietų skaičius konkrečioje *Amtsgericht* (apylinkės teismas) veiklos teritorijoje nustatomas atsižvelgiant į notarų paslaugų poreikį ir stengiantis išlaikyti subalansuotą amžiaus struktūrą. 2022 m. *Amtsgericht* (apylinkės teismas), kurio veiklos teritorijoje pareiškėja pagrindinėje byloje vertėsi advokato praktika, buvo paskelbti konkursai į keturias notarų vietas. Tik viena vieta buvo užimta, kitos liko laisvos dėl to, kad neatsirado kandidatų, atitinkančių visus reikalavimus, keliamus norint eiti šias pareigas.

17 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad tikėtina, kad ir ateityje bus neįmanoma užpildyti visų laisvų advokatų-notarų vietų šio *Amtsgericht* (apylinkės teismas) veiklos teritorijoje dėl to, kad nėra pakankamai kandidatų, kurie atitiktų šioms pareigoms eiti keliamus reikalavimus. 2023 m. buvo paskelbtas konkursas į penkias laisvas notarų vietas šio apylinkės teismo veiklos teritorijoje, iš jų tikėtina bus užimtos tik dvi. Visoje atsakovės pagrindinėje byloje jurisdikcijai priklausančių *Amtsgerichte* (apylinkės teismai) veiklos teritorijoje, kurioje turi būti skiriami advokatai-notarai, į 2023 m. paskelbtas 69 laisvas vietas kandidatūras teikti galės tikriausiai tik 39 asmenys. Visoje federalinėje teritorijoje, atmetus didžiuosius miestus, notarų pareigybių, kurių neįmanoma užpildyti, skaičius yra panašus. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad bent jau iki šiol dar nepasitaikė atvejų, kad dėl į paskelbtas laisvas vietas nepaskirtų notarų notariniai veiksmai būtų neatlikti arba atidėti ilgam laikui.

18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, manančiam, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionaline nuostata, t. y. *BNotO* 5 straipsnio 4 dalimi, siekiama teisėtų tikslų, kaip jie suprantami pagal Direktyvos 2000/78 6 straipsnį, kilo klausimas, ar, atsižvelgiant į 2021 m. birželio 3 d. Sprendimą *Ministero della Giustizia (Notarai)* (C-914/19, EU:C:2021:430), ši nuostata turi, ar ne būti laikoma viršijančia tai, kas būtina siekiamiems tikslams pasiekti, nes pagal ją neleidžiama nukrypti nuo joje nustatytos maksimalios amžiaus ribos net ir tuo atveju, kai nėra jaunesnių kandidatų kelioms laisvoms darbo vietos užimti.

19 Šiomis aplinkybėmis *Oberlandesgericht Köln* (Kelno aukštesnysis apygardos teismas, Vokietija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Chartijos] 21 straipsnio ir [Direktyvos 2000/78] 6 straipsnio 1 dalies nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad jomis draudžiama nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią imperatyviai reikalaujama, kad pirmą kartą advokatu-notaru nebūtų skiriamas asmuo, kuriam iki prašymų leisti dalyvauti konkurse eiti notaro pareigas pateikimo laikotarpio pabaigos sukako 60 metų, net jei kelios notarų vietos liktų laisvos dėl to, kad *Amtsgerich* (apylinkės teismas) veiklos teritorijoje, kurioje vyko konkursas, nėra tinkamų jaunesnių kandidatų, o kandidatai iš kitų *Amtsgerichte* (apylinkių teismai) veiklos teritorijos negali dalyvauti konkurse?

2. Ar į pirmąjį klausimą reikia atsakyti teigiamai, jei tikėtina, kad kelios advokatų-notarų vietos kitais metais paskelbus konkursą to paties *Amtsgericht* (apylinkės teismas) veiklos teritorijoje vėl liks laisvos dėl to, kad nebus jaunesnių nei 60 metų amžiaus kvalifikuotų kandidatų?

3. Ar į pirmąjį klausimą bet kuriuo atveju reikia atsakyti teigiamai, jei tikėtina ir tai, kad ir kitų *Amtsgerichte* (apylinkių teismai) veiklos teritorijose, išskyrus miesto vietoves, ne į visas advokatų-notarų vietas, į kurias bus pakartotinai skelbiami konkursai, bus paskirti asmenys dėl to, kad nebus jaunesnių nei 60 metų amžiaus kvalifikuotų kandidatų?

4. Ar nepažeidžiami [Chartijos] 21 straipsnis ir [Direktyvos 2000/78] 6 straipsnio 1 dalis, jei notaro paslaugų teikimas *Amtsgericht* (apylinkės teismas) veiklos teritorijoje yra užtikrinamas, nepaisant to, kad vyresnis nei 60 metų kandidatas nebuvo paskirtas advokatu-notaru vien dėl savo amžiaus, ir kelios vietos liko laisvos?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo ir ketvirtojo klausimų

20 Pirmuoju ir ketvirtuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalis, siejama su Chartijos 21 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose numatyta maksimali 60 metų amžiaus riba pirmą kartą skiriant į advokato-notaro pareigas.

21 Pirmiausia reikia priminti, kad, pirma, bet kokios diskriminacijos, įskaitant dėl amžiaus, draudimas yra įtvirtintas Chartijos 21 straipsnyje ir jis užimtumo ir profesinėje srityje sukonkretintas Direktyvoje 2000/78 (2021 m. birželio 3 d. Sprendimo *Ministero della Giustizia (Notarai)*, C-914/19, EU:C:2021:430, 19 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Taigi reikia patikrinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos teisės nuostatos patenka į Direktyvos 2000/78 taikymo sritį.

22 Šiuo klausimu *BNotO* 5 straipsnio 4 dalis, kurioje numatyta, kad pirmą kartą į advokato-notaro pareigas negali būti skiriami asmenys, kurie paskutinę paraiškų eiti notaro pareigas pateikimo dieną yra sulaukę 60 metų amžiaus, daro poveikį šių asmenų atrankos kriterijams. Todėl ši nuostata turi būti laikoma nustatančia savarankiškos veiklos vykdymo taisykles, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/78 3 straipsnio 1 dalies a punktą, taigi patenkančia į Direktyvos 2000/78 taikymo sritį (šiuo klausimu žr. 2014 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Vital Pérez*, C-416/13, EU:C:2014:2371, 30 punktą ir 2020 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Comune di Gesturi*, C-670/18, EU:C:2020:272, 22–24 punktus).

23 Antra, svarbu pažymėti, kad nagrinėjamu atveju neginčijama, jog aptariamoje nacionalinėje nuostatoje, t. y. *BNotO* 5 straipsnio 4 dalyje, nustatytas amžiaus reikalavimas lemia tai, kad tam tikri asmenys vertinami mažiau palankiai nei kiti panašioje padėtyje esantys asmenys vien dėl to, kad jie sulaukė 60 metų. Taigi ši nuostata įtvirtina tiesiogiai amžiaus kriterijumi grindžiamą skirtingą požiūrį, kaip tai suprantama pagal siejamus Direktyvos 2000/78 1 straipsnį ir 2 straipsnio 2 dalies a punktą (šiuo klausimu žr. 2014 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Vital Pérez*, C-416/13, EU:C:2014:2371, 33 punktą ir 2022 m. lapkričio 17 d. Nutarties *PF (Amžiaus riba įdarbinant psichologus policijoje)*, C-569/21, EU:C:2022:910, 49 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

24 Dėl klausimo, ar šis skirtingas požiūris gali būti pateisinamas atsižvelgiant į Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalį, reikia priminti, kad šios dalies pirmoje pastraipoje numatyta, jog skirtingas požiūris dėl amžiaus nėra diskriminacija, jei pagal nacionalinę teisę jį objektyviai ir tinkamai pateisina teisėtas tikslas, susijęs, be kita ko, su užimtumo politika, darbo rinka ir profesiniu mokymu, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis. Šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalies c punkte numatyta, kad šis skirtingas požiūris, be kita ko, gali apimti „maksimalaus įdarbinimo amžiaus nustatymą, paremtą su konkrečiomis pareigomis susijusiam mokymui keliamais reikalavimais arba su poreikiu nustatyti atitinkamą [pagrįstą] išdirbtą laikotarpį iki išėjimo į pensiją“.

25 Nagrinėjamu atveju iš *BNotO* aiškinamojo memorandumo ir *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas, Vokietija) jurisprudencijos matyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamomis nacionalinės teisės nuostatomis siekiama, pirma, užtikrinti tęstinį notaro profesinės veiklos vykdymą pakankamai ilgą laikotarpį iki išėjimo į pensiją, siekiant veiksmingo ir nepriklausomo teisminio administravimo, antra, – kokybišką notarų darbą, kad teisininkams per paskutiniuosius profesinės veiklos metus nereikėtų susipažinti su profesija, kuria jie niekada anksčiau nesivertė, ir, trečia, – subalansuotą amžiaus struktūrą, kad būtų palengvinta notaro profesijos kartų kaita.

26 Šiuo klausimu pirmiausia reikia priminti, jog tai, kad kartu nurodomi keli tarpusavyje susiję arba pagal svarbą išdėstyti tikslai, nėra kliūtis pripažinti, kad pagal Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalį tikslas yra teisėtas (2020 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Comune di Gesturi*, C-670/18, EU:C:2020:272, 33 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

27 Dėl, pirma, tikslo užtikrinti tęstinį notaro profesinės veiklos vykdymą pakankamai ilgą laikotarpį iki išėjimo į pensiją, siekiant garantuoti veiksmingą ir nepriklausomą teisminį administravimą, reikia priminti, kad Teisingumo Teismas jau iš esmės yra nusprendęs, jog toks tikslas patenka į Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalies c punkto, pagal kurį leidžiama nustatyti maksimalų įdarbinimo amžių, paremtą konkrečioms pareigoms užimti reikalaujamu mokymu arba būtinybe nustatyti pagrįstą išdirbtą laikotarpį iki išėjimo į pensiją, taikymo sritį (šiuo klausimu žr. 2021 m. birželio 3 d. Sprendimo *Ministero della Giustizia (Notarai)*, C-914/19, EU:C:2021:430, 33 punktą).

28 Kalbant apie tikslą užtikrinti kokybišką notarų darbą ir tinkamą notarų prerogatyvų veikimą, reikia pažymėti, kad iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad toks tikslas taip pat gali būti laikomas teisėtu tikslu, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalį (šiuo klausimu žr. 2021 m. birželio 3 d. Sprendimo *Ministero della Giustizia (Notarai)*, C-914/19, EU:C:2021:430, 34 ir 40 punktus).

29 Galiausiai dėl tikslo užtikrinti subalansuotą amžiaus struktūrą, siekiant palengvinti notaro profesijos kartų kaitą, reikėtų priminti, kad Teisingumo Teismas ne kartą yra nusprendęs, jog negalima pagrįstai abejoti tokio visuotinės svarbos tikslo, susijusio su užimtumo politika, teisėtumu, nes jis yra vienas iš tikslų, aiškiai nurodytų Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje, o pagal ESS 3 straipsnio 3 dalies pirmą pastraipą aukšto užimtumo skatinimas yra vienas iš Sąjungos siekiamų tikslų (2021 m. birželio 3 d. Sprendimo *Ministero della Giustizia (Notarai)*, C-914/19, EU:C:2021:430, 36 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

30 Taip pat reikia pažymėti, kad įdarbinimo ir galimybės užsiimti profesija skatinimas neginčijamai yra teisėtas valstybių narių socialinės ar užimtumo politikos tikslas, ypač kai siekiama sudaryti palankesnes sąlygas jaunimui verstis šia profesine veikla (šiuo klausimu žr. 2021 m. birželio 3 d. Sprendimo *Ministero della Giustizia (Notarai)*, C-914/19, EU:C:2021:430, 37 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

31 Konkrečiai kalbant, reikia nurodyti, kad tikslas nustatyti subalansuotą jaunų ir vyresnių notarų amžiaus struktūrą, siekiant skatinti jaunimo paskyrimą į pareigas ir paaukštinimą, gerinti šių paskyrimų valdymą ir kartu užkirsti kelią galimiems ginčams dėl tam tikro amžiaus sulaukusių notarų tinkamumo vykdyti savo veiklą, taip pat užtikrinti kokybiškas notarų paslaugas, gali būti teisėtas užimtumo politikos ir darbo rinkos tikslas (žr. 2021 m. birželio 3 d. Sprendimo *Ministero della Giustizia (Notarai)*, C-914/19, EU:C:2021:430, 38 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

32 Taigi pagrindinėje byloje nagrinėjamomis nacionalinės teisės nuostatomis siekiami užimtumo politikos tikslai iš esmės turi būti laikomi galinčiais objektyviai ir tinkamai pateisinti skirtingą požiūrį, tiesiogiai grindžiamą amžiumi.

33 Atsižvelgiant į tai, pagal Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą dar reikia patikrinti, ar priemonės, kurių imtasi šiems tikslams pasiekti, yra „tinkamos ir būtinos“.

34 Pirma, kiek tai susiję su nacionalinių teisės nuostatų, kaip antai numatančių maksimalią amžiaus ribą pagrindinėje byloje, „tinkamumu“, svarbu, pirma, konstatuoti, kad neginčijama, jog šios teisės nuostatos leidžia užtikrinti, kad kandidatai į notarus galėtų vykdyti šias pareigas ne trumpiau kaip 10 metų iki pasieks privalomą pensinį amžių, kuris šiuo atveju yra 70 metų, ir kad notarai įgytų reikiamos patirties, reikalingos kokybiškoms paslaugoms teikti. Darytina išvada, kad minėtos teisės nuostatos turi būti laikomos tinkamomis tiek tikslui vykdyti tęstinę notaro profesinę veiklą pakankamai ilgą laikotarpį iki išėjimo į pensiją, kad būtų užtikrintas veiksmingas ir nepriklausomas teisminis administravimas, tiek tikslui užtikrinti tinkamą notaro prerogatyvų veikimą pasiekti.

35 Taip pat reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad maksimalaus 50 metų amžiaus nustatymas asmenims, norintiems dalyvauti konkurse, kad galėtų užsiimti notaro profesija, yra tinkama priemonė siekiant sudaryti palankesnes sąlygas šios profesijos atstovų kartų kaitai ir atjauninimui (2021 m. birželio 3 d. Sprendimo *Ministero della Giustizia (Notarai)*, C-914/19, EU:C:2021:430, 49 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Tokią pačią išvadą *a fortiori* reikia daryti ir dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų nacionalinės teisės nuostatų, pagal kurias negali būti pirmą kartą paskirtas advokatu-notaru asmuo, kuris paskutinę paraiškų notaro pareigoms užimti pateikimo dieną yra sulaukęs 60 metų.

36 Antra, dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų nacionalinės teisės nuostatų „būtinumo“ reikia priminti, kad valstybių narių kompetentingos valdžios institucijos turi rasti teisingą pusiausvyrą tarp įvairių esamų interesų, žinodamos, kad ypatingas dėmesys turi būti skiriamas vyresnio amžiaus darbuotojų dalyvavimui profesiniame ir kartu ekonominiame, kultūriniame ir socialiniame gyvenime. Išlaikant šiuos asmenis aktyvius skatinama darbo jėgos įvairovė. Užtikrinant interesą išlaikyti minėtus asmenis aktyvius vis dėlto reikia atsižvelgti ir į kitus interesus, kurie gali skirtis (šiuo klausimu žr. 2020 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Comune di Gesturi*, C-670/18, EU:C:2020:272, 43 ir 44 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją). Taigi, kai nacionalinis teismas turi išnagrinėti, ar tokia priemonė, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, neviršija to, kas būtina nustatytam tikslui pasiekti, jis turi atsižvelgti ne tik į atitinkamų asmenų tinkamumą verstis tam tikra profesija, bet ir į žalą, kurią ši teisės nuostata gali padaryti tokiems asmenims.

37 Nagrinėjamu atveju visų pirma reikia pažymėti, kad pagrindinėje byloje aptariamose nacionalinės teisės nuostatose, priešingai nei nagrinėtose 2021 m. birželio 3 d. Sprendimo *Ministero della Giustizia (Notarai)* (C-914/19, EU:C:2021:430) 45 ir 46 punktuose, nenumatyta minimalaus notaro darbo stažo teisei į senatvės pensiją įgyti. Be to, šiuo atveju amžiaus riba pirmą kartą

paskiriant į notaro pareigas yra 60 metų, o byloje, kurioje priimtas šis sprendimas, maksimali amžiaus riba buvo 50 metų. Todėl, vertinant apskritai, nustatytos 60 metų amžiaus ribos poveikis atitinkamų asmenų karjerai yra gerokai mažesnis. Taigi darytina išvada, kad iš pirmo žvilgsnio minėtos teisės nuostatos neviršija to, kas būtina siekiant užtikrinti tęstinį notaro profesinės veiklos vykdymą pakankamai ilgą laikotarpį iki išėjimo į pensiją, kad būtų užtikrintas tinkamas notarų prerogatyvų veikimas.

38 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės patikrinti, ar, kaip teigia Vokietijos vyriausybė, pagrindinėje byloje nagrinėjamų nacionalinės teisės nuostatų neigiamas poveikis faktiškai susijęs beveik vien su tais atvejais, kai notaro funkcijos turi būti vykdomos papildomai šalia jau vykdomos advokato veiklos ir tik nežymiai paveikia atitinkamų asmenų karjerą ir jų teises į pensiją.

39 Be to, dėl klausimo, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos yra būtinos siekiant užtikrinti, kad realios ir ekonomiškai pagrįstos advokato-notaro veiklos trukmė atitiktų investicines išlaidas, reikalingas notaro biurui įsteigti ir įrengti, reikia konstatuoti, kad Teisingumo Teismas neturi pakankamai informacijos, kad galėtų priimti sprendimą šiuo klausimu. Be kuriuo atveju būtent prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuris vienintelis kompetentingas vertinti faktines aplinkybes, turi nustatyti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos teisės nuostatos yra būtinos vienam iš siekiamų tikslų įgyvendinti.

40 Galiausiai dėl klausimo, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos yra būtinos siekiant užtikrinti, be kita ko, notaro profesijos kartų kaitą ir atjauninimą, reikia konstatuoti, kad pagrindinės bylos faktinės aplinkybės aiškiai skiriasi nuo bylos, kurioje priimtas 2021 m. birželio 3 d. Sprendimas *Ministero della Giustizia (Notarai)* (C-914/19, EU:C:2021:430), faktinių aplinkybių. Iš tiesų pagrindinėje byloje nagrinėjamai situacijai būdinga tai, kad nacionaliniu lygmeniu yra dvi notarų kategorijos, t. y. pirma, pagrindiniai notarai (*hauptberufliche Notare*) ir, antra, advokatai-notarai (*Anwaltsnotare*), o byloje, kurioje priimtas minėtas sprendimas, buvo nagrinėjama tik viena notarų kategorija, t. y. notarai, kuriems ši profesija yra kaip pagrindinė.

41 Nagrinėjamu atveju neginčijama – tai vis dėlto turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas – kaip teigia atsakovė pagrindinėje byloje ir Vokietijos vyriausybė, kad iš Vokietijos federalinių notarų rūmų paskelbtų statistinių duomenų matyti, jog, kiek tai susiję su „pagrindinių notarų“ darbo vietomis, kandidatų skaičius yra gerokai didesnis nei yra laisvų pareigybių, dėl kurių paskelbtas konkursas, o advokatų-notarų siūlomų darbo vietų skaičius viršija kandidatų, atitinkančių *BNotO* 5 straipsnio 4 dalyje numatytą maksimalaus amžiaus sąlygą, skaičių.

42 Kadangi *BNotO* 5 straipsnio 4 dalis taikoma tiek „pagrindiniams notarams“, tiek advokatams-notarams, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, negalima teigti, kad joje numatyta maksimali amžiaus riba viršija tai, kas būtina tikslui užtikrinti atitinkamos profesijos kartų kaitą ir atjauninimą pasiekti.

43 Nagrinėdamas minėtų teisės aktų būtinumą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės, pirma, atsižvelgti į kriterijus, kuriais grindžiamas poreikio sukurti „pagrindinių“ ir advokatų-notarų darbo vietas perspektyvinis vertinimas, ir nustatyti, ar su darbo vietomis susiję poreikiai yra „paprasti“ ar „būtini“. Antra, jis turės išnagrinėti, ar kandidatų į advokatų-notarų pareigas, atitinkančių *BNotO* 5 straipsnio 4 dalyje numatytą maksimalaus amžiaus sąlygą, trūkumą galima paaiškinti tik demografinėmis priežastimis – jei taip, tai paneigtų tvirtinimą, kad

atitinkamos teisės nuostatos būtinos numatytam tikslui pasiekti – ar taip pat finansiniais ar ekonominiais sumetimais, susijusiais su tuo, kad egzistuoja rizika, jog gali atsirasti papildomų išlaidų, susijusių su notaro biuro įkūrimu ir išlaikymu, kurias minėti pareiškėjai turi patirti šalia savo advokatų kontoros valdymo veiklos išlaidų, kurios nebus amortizuotos arba sunkiai amortizuojamos, atsižvelgiant į tai, kad kiti anksčiau įsisteigę notarai veikia gretimo *Amtsgericht* (apylinkės teismas) veiklos teritorijoje ir kad daugeliu atvejų „pagrindiniai notarai“ perima išeinančio „pagrindinio notaro“ notarų biurą.

44 Vis dėlto šiuo klausimu reikia pažymėti, kad nagrinėjamu atveju neginčijama, jog pagrindinėje byloje nagrinėjamos nacionalinės teisės nuostatos yra teisės aktų sistemos, kuri vienodai taikoma visoje nacionalinėje teritorijoje, dalis ir kad nacionaliniu lygmeniu yra kandidatų į „pagrindinių notarų“ darbo vietas perteklius, o tai, atrodo, paneigia teiginį, kad kandidatų į advokato-notaro pareigas trūksta dėl demografinių priežasčių.

45 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį ir ketvirtąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalis, siejama su Chartijos 21 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose nustatyta maksimali 60 metų amžiaus riba pirmą kartą skiriant į advokato-notaro pareigas, jei šiomis teisės nuostatomis siekiama teisėto užimtumo politikos ir darbo rinkos tikslo ir jeigu atsižvelgiant į teisės aktus, kuriuose jos įtvirtintos, ir į visas situacijas, kurioms jos taikomos, tos teisės nuostatos yra tinkamos ir būtinos šiam tikslui pasiekti.

Dėl antrojo ir trečiojo klausimų

46 Antruoju ir trečiuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2000/78 6 straipsnio 1 dalis, siejama su Chartijos 21 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose numatyta maksimali 60 metų amžiaus riba pirmą kartą skiriant į advokato-notaro pareigas, taip pat tuo atveju, kai konstatuojama, kad kelerius metus iš eilės advokatų-notarų darbo vietos neužimamos, nes atitinkamo teismo ar kitų teismų veiklos teritorijoje nėra amžiaus norint verstis notaro profesija nustatytą maksimalaus sąlygą atitinkančių kandidatų.

47 Šiuo klausimu primintina, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Sąjungos teisės aiškinimo, atsižvelgiant į jo paties nurodytas faktines aplinkybes ir teisinius pagrindus, kurių tikslumo Teisingumo Teismas neprivalo tikrinti, taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prašymo, tik jei akivaizdu, kad prašymas išaiškinti Sąjungos teisę visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais ar dalyku, kai problema hipotetinė arba Teisingumo Teismui nežinomos faktinės aplinkybės ar teisiniai pagrindai, būtini, kad jis galėtų naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus (2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimo *Erzeugerorganisation*, C-516/16, EU:C:2017:1011, 80 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

48 Vis dėlto iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos nematyti, kad pagrindinė byla būtų susijusi su faktinėmis aplinkybėmis, kurias prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas apibūdino savo antrajame ir trečiajame klausimuose. Iš tiesų šie klausimai grindžiami hipotetine situacija, kuri, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuomone, galėtų susiklostyti ateityje, tačiau nėra tikrai aišku, kad taip bus. Be to, nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra jokios informacijos, leidžiančios manyti, kad situacija, kaip antai nurodyta šiuose dviejuose klausimuose, jau susiklostė praeityje.

49 Vadinasi, tokiomis aplinkybėmis atsakymas į antrąjį ir trečiąjį klausimus aiškiai reikštų konsultacinės nuomonės pateikimą dėl hipotetinio klausimo, neatsižvelgiant į Teisingumo Teismui pagal SESV 267 straipsnyje įtvirtintą teismų bendradarbiavimo sistemą pavestą užduotį (šiuo klausimu žr. 2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimo *Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse*, C-516/16, EU:C:2017:1011, 82 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

50 Taigi trečiasis ir ketvirtasis klausimai yra nepriimtini.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

51 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (septintoji kolegija) nusprendžia:

2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus, 6 straipsnio 1 dalis, siejama su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 straipsniu,

turi būti aiškinama taip:

pagal ją nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose nustatyta maksimali 60 metų amžiaus riba pirmą kartą skiriant į advokato-notaro pareigas, jei šiomis teisės nuostatomis siekiama teisėto užimtumo politikos ir darbo rinkos tikslo ir jeigu atsižvelgiant į teisės aktus, kuriuose jos įtvirtintos, ir į visas situacijas, kurioms jos taikomos, tos teisės nuostatos yra tinkamos ir būtinos šiam tikslui pasiekti.

Parašai.